

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 48/01-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. júna 2001 predbežne prerokoval podnet Ing. V. V., bytom B. B., zastúpeného advokátkou Mgr. K. K., bytom B., na preskúmanie zákonnosti vydania prehlásenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky o neplatnosti osvedčenia o účasti v národnom boji za oslobodenie, ktorým sa porušuje jeho právo podľa zákona č. 255/1946 Zb. o príslušníkoch československej armády v zahraničí a o niektorých iných účastníkoch národného boja za oslobodenie, a žiadosť o vyslovenie jeho neplatnosti, nakoľko sa ním porušujú práva navrhovateľa upravené v čl. 19 ods. 1, čl. 46, čl. 48, čl. 127, čl. 142 ods. 1 a čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, a takto

r o z h o d o l :

1. Podnet Ing. V. V. v časti, v ktorej žiada preskúmanie zákonnosti vydania prehlásenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky zo dňa 24. marca 1995 o neplatnosti osvedčenia o účasti v národnom boji za oslobodenie vydaného podľa § 8 zákona č. 255/1946 Zb. č. j. 8 628-IX/2 oddel. 1949 zo dňa 8. septembra 1949, čím bolo porušené právo navrhovateľa podľa zákona č. 255/1946 Zb. o príslušníkoch československej armády v zahraničí a o niektorých iných účastníkoch národného boja za oslobodenie, o d m i e t a z dôvodu svojej nepríslušnosti na prerokovanie veci.

2. Podnet Ing. V. V. v časti, v ktorej žiada vyslovenie neplatnosti prehlásenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky zo dňa 24. marca 1995 o neplatnosti osvedčenia

o účasti v národnom boji za oslobodenie vydaného podľa § 8 zákona č. 255/1946 Zb. č. j. 8 628-IX/2 oddel. 1949 zo dňa 8. septembra 1949, o d m i e t a z dôvodu svojej nepríslušnosti na prerokovanie veci.

3. Podnet Ing. V. V., v ktorej žiada vysloviť, že v súvislosti s neplatnosťou osvedčenia o účasti v národnom boji za oslobodenie vydaného podľa § 8 zákona č. 255/1946 Zb. č. j. 8 628-IX/2 oddel. 1949 zo dňa 8. septembra 1949 došlo k porušeniu jeho základných práv upravených v čl. 19 ods. 1, čl. 46, čl. 48, čl. 127, čl. 142 ods. 1 a čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 29. januára 2001 doručené podanie Ing. V. V., bytom B. B., (ďalej len „navrhovateľ“), v zastúpení vnučky navrhovateľa Mgr. N. R., bytom B., označené ako „Podnet na preskúmanie zákonnosti vydania prehlásenia Ministerstva obrany SR zo dňa 24. 3. 1995 o neplatnosti osvedčenia o účasti v národnom boji za oslobodenie podľa § 8 zák. č. 255/1946 Sb., č. 8 628-IX/2 oddel. 1949 zo dňa 8. 9. 1949“ (ďalej len „podnet“). Keďže z podnetu navrhovateľa ani príloh nebolo zrejmé, či Mgr. N. R. spĺňa podmienky ustanovené v § 20 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), a to či je advokátkou alebo komerčnou právničkou, ústavný súd ju vyzval na doplnenie splnomocnenia. Ústavnému súdu bolo 11. mája 2001 doručené doplnenie návrhu podania vedeného pod sp. zn. Rvp 56/01 a splnomocnenie pre advokátku Mgr. K. K. so sídlom B.. Po obsahovej stránke ostal podnet navrhovateľa nezmenený.

Vo svojom podnete navrhovateľ uvádza, že 8. septembra 1949 mu Ministerstvo národnej obrany ČSR vydalo osvedčenie o účasti v národnom boji za oslobodenie podľa § 8

zákona č. 255/1949 Zb. č. j. 628-9X/2 oddel. 1949, evid. číslo: 52 842 (ďalej len „osvedčenie“).

Listom č. 263 551/1993-VK z 24. marca 1995 bolo navrhovateľovi Ministerstvom obrany Slovenskej republiky, sekciou rozvoja a zabezpečenia ľudských zdrojov, plk. M. S. v zastúpení ministra oznámené, že predmetné osvedčenie prehlasuje za neplatné z dôvodu členstva navrhovateľa v Hlinkovej garde (ďalej len „HG“) a Hlinkovej slovenskej ľudovej strane (ďalej len „HSLŠ“), čo je podľa § 1 ods. 3 písm. b) zákona č. 255/1946 Zb. o príslušníkoch československej armády v zahraničí a o niektorých iných účastníkoch národného boja za oslobodenie (ďalej len „zákon č. 255/1946 Zb.“) zákonnou prekážkou pre vydanie osvedčenia.

Navrhovateľ reagoval na toto oznámenie listom z 30. marca 1995. V ňom priznal účasť v týchto organizáciách (v súvislosti s jeho nástupom do zamestnania) a skutočnosť, že podpísal prihlášku do HG. Prihlášku do HSLŠ podľa svojho vyjadrenia nikdy nepodpísal. Zúčastnil sa na prvej schôdzi týchto organizácií, no ešte na prvom stretnutí ich opustil a viac sa týmito organizáciami nezaoberal, nevyvíjal v nich prakticky nikdy činnosť ani nepodporoval ich ideológiu a myšlienky. Naopak, aktívne sa zúčastnil boja v Slovenskom národnom povstaní, dokonca padol do nemeckého zajatia, bol internovaný v nemeckom zajateckom tábore vo F., kde nútene pracoval. Od roku 1945 bol aktívnym členom Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov.

Reakciou na list navrhovateľa bol ďalší list Ministerstva obrany Slovenskej republiky z 22. mája 1995 s opakovaným oznámením, že osvedčenie bolo navrhovateľovi vydané v rozpore so zákonom odvolávajúc sa na jeho členstvo v HSLŠ a v HG, ktoré boli preukázané na základe šetrenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Navrhovateľ v liste z 31. mája 1995 adresovanom ministrovi obrany Slovenskej republiky čestne prehlásil, že nikdy nebol členom nacistického oddielu HSLŠ a HG.

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky naň reagovalo svojou odpoveďou z 24. júla 1995, ktorou bolo opätovne poukázané na základe archívnych materiálov na navrhovateľovo členstvo v HG (od 20. marca 1939) a v HSLŠ (od 12. októbra 1941).

Navrhovateľ listom zo 7. augusta 1995 zaslal Ministerstvu obrany Slovenskej republiky vyjadrenie, že osvedčenie nadobudol v dobrej viere a v súlade s dobrými mravmi.

Ďalej sa navrhovateľ obrátil so žiadosťou o preskúmanie predmetného rozhodnutia „na Úrad vlády Slovenskej republiky ako najvyšší kontrolný orgán orgánov štátnej správy“, ktorý mu oznámil, že žiadosť zoberal na vedomie. Žiadne iné vyjadrenie od Úradu vlády Slovenskej republiky navrhovateľ už neobdržal.

V súvislosti s odňatím osvedčenia bola navrhovateľovi znížená výška starobného dôchodku. Preto podal návrh na vyslovenie neplatnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne o znížení výšky starobného dôchodku navrhovateľa na súd – toto rozhodnutie však bolo potvrdené rozsudkom Krajského súdu v B. B. sp. zn. 21 S 1607/95 z 15. apríla 1996 a následne uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 So 178/96 z 31. januára 1997, ako aj ďalším rozsudkom Krajského súdu v B. B. sp. zn. 21 S 1607/95 z 18. marca 1998. Súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z oznámenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky s tým, že pri uplatňovaní nárokov z dôchodkového zabezpečenia účastníkov odboja nie je oprávnený vykonávať dôkazy o ich odbojovej činnosti

Navrhovateľ podal 14. júla 2000 Ministerstvu obrany Slovenskej republiky návrh na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania. Vychádzal z toho, že osvedčenie je udeľované jednorazovo a je neodňateľné a že Ministerstvo obrany Slovenskej republiky nepostupovalo pri prehlásení o jeho neplatnosti v súlade so zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) – ďalej len „zákon č. 71/1967 Zb.“, nakoľko nepristúpilo k dokazovaniu okolností potrebných na dôvodné prehlásenie o jeho neplatnosti. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky odpovedalo navrhovateľovi listom, v ktorom argumentovalo tým, že osvedčenie nie je rozhodnutím vydaným v oblasti verejnej správy ani rozhodnutím verejného orgánu. Osvedčenie vyhlásilo za neplatné na základe šetrenia

Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 5/225-92, ktoré zistilo, že navrhovateľ bol dobrovoľným členom HG, pričom stanovisko tohto orgánu považuje Ministerstvo obrany Slovenskej republiky za záväzné, a preto nie je možné žiadosti navrhovateľa o opätovné vydanie osvedčenia vyhovieť.

Navrhovateľ sa domnieva, že boli porušené jeho práva zabezpečené Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), najmä čl. 19 ods. 1, čl. 46, čl. 48, čl. 127, čl. 142 ods. 1 a čl. 144 ústavy, a preto podáva návrh na vyslovenie neplatnosti prehlásenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky z 24. marca 1995 o neplatnosti osvedčenia, pričom argumentuje nesprávne zisteným skutkovým stavom, využitím len formálneho skúmania dôkazných listín bez výsluchu svedkov, spochybňuje vzájomnú zmluvu medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom obrany Slovenskej republiky o šetrení a lustrácii odbojárrov. Zastáva názor, že prehlásenie osvedčenia za neplatné je správnym aktom, na ktorý sa vzťahuje zákon č. 71/1967 Zb. so všetkými náležitosťami a dôsledkami rozhodovania v tomto procese vrátane možnosti preskúmania zákonnosti tohto rozhodnutia v správnom súdnictve.

Navrhovateľ preto žiada ústavný súd, aby vydal rozhodnutie, ktorým prijme podnet na preskúmanie zákonnosti vydania prehlásenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky zo dňa 24. marca 1995 o neplatnosti osvedčenia, čím bolo porušené jeho právo podľa zákona č. 255/1946 Zb.

II.

Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti môže podľa čl. 130 ods. 3 ústavy konať o podnetoch fyzických osôb a právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich práv.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh (vrátane podnetu) predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez

prítomnosti navrhovateľa. V rámci predbežného prerokovania ústavný súd skúma, či má návrh náležitosti ustanovené zákonom o ústavnom súde (§ 20 a § 50) a či nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 cit. zákona. Ústavný súd môže pri svojom rozhodovaní aj v štádiu predbežného prerokovania veci vychádzať – a v konečnom dôsledku prijať záver – iba z konkrétneho obsahu podnetu a jeho petitu. Ak jeho obsah nepoukazuje na skutočnosti predstavujúce možnosť ingerencie ústavného súdu, chýba mu konštatovanie o oprávnení ústavného súdu vo veci konať, jedna z podstatných podmienok – jeho príslušnosť (I. ÚS 7/98).

1. Navrhovateľ sa svojím podnetom domáhal preskúmania zákonnosti vydania prehlásenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky zo dňa 24. marca 1995 o neplatnosti osvedčenia, čím bolo porušené jeho právo podľa zákona č. 255/1946 Zb.

Ústavný súd nemá právomoc v konaní o podnete podľa čl. 130 ods. 3 preskúmať zákonnosť akéhokoľvek konania ani námietky týkajúce sa porušovania tých práv, ktoré sa fyzickým a právnickým osobám ustanovujú jednotlivými zákonmi, ak namietané porušovanie práv nemôže znamenať porušenie základného práva alebo slobody zaručených ústavou alebo medzinárodnou zmluvou podľa čl. 11 ústavy. Navrhovateľ sa domáha preskúmania zákonnosti postupu orgánu štátnej správy v súvislosti s porušením práva (právo na vydanie osvedčenia účastníka odboja), o ktorom už ústavný súd konštatoval (rozhodol), že nie je takým právom (t. j. základným právom upraveným v ústave), ktorého porušeniu je ústavný súd povinný poskytnúť ochranu (I. ÚS 10/96). Bez právneho významu by teda bolo zbytočné zaoberať sa takými postupmi štátnych orgánov, ktoré nesmerujú k porušeniu základného práva alebo slobody (I. ÚS 36/98). Z toho dôvodu ústavný súd podnet navrhovateľa v časti týkajúcej sa preskúmania zákonnosti vydania prehlásenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky odmietol z dôvodu svojej nepríslušnosti.

2. Obsahom podnetu je aj návrh na vyslovenie neplatnosti prehlásenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky zo dňa 24. marca 1995 o neplatnosti osvedčenia v súvislosti s porušením práv navrhovateľa „zabezpečených Ústavou Slovenskej republiky v znení

neskorších zmien, najmä článkami 19 ods. 1, 46, 48, 127, 142 ods. 1 a 144 Ústavy Slovenskej republiky“.

Predmetom konania o podnete podľa čl. 130 ods. 3 ústavy môže byť len rozhodovanie o porušení základného práva fyzickej osoby alebo právnickej osoby (I. ÚS 16/00), a nie rozhodovanie o platnosti, resp. neplatnosti rozhodnutí alebo iných foriem činnosti orgánov štátnej správy. Z tohto dôvodu ústavný súd odmietol podnet navrhovateľa v časti týkajúcej sa vyslovenia neplatnosti prehlásenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky z dôvodu svojej nepríslušnosti.

3. V súvislosti s neplatnosťou vyššie uvedeného prehlásenia navrhovateľ poukazuje na porušenie jeho základných práv upravených v čl. 19 ods. 1, čl. 46, čl. 48, čl. 127, čl. 142 ods. 1 a čl. 144 ústavy.

Ústavný súd konštatuje v súlade s doterajšou judikatúrou, že porušenie práv priznaných v čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy nemôže nastať rozhodnutím štátneho orgánu, ktorým tento uplatní svoju právomoc (I. ÚS 22/94). Všetky podnety smerujúce k takýmto rozhodnutiam štátneho orgánu odôvodňujú preto ich odmietnutie z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že ochranu základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy poskytujú všeobecné súdy vo veciach ochrany osobnosti (§ 11 Občianskeho zákonníka v spojení s § 200i Občianskeho súdneho poriadku), a nie ústavný súd v konaní o podnete podľa čl. 130 ods. 3 ústavy (I. ÚS 2/00), ktorého sa navrhovateľ dožadoval.

Základného práva na súdnu ochranu a na inú právnu ochranu na inom orgáne Slovenskej republiky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa v spojení s čl. 51 ústavy možno domáhať len „v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú“ (I. ÚS 84/97, I. ÚS 49/99). Absencia preukázania uplatnenia základného práva upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy v danom prípade zakladá zjavnú neopodstatnenosť podnetu v tejto jeho časti.

Pre konanie o ochrane práva podľa čl. 46 ods. 2 ústavy je dôležité označenie základného práva alebo slobody, ktorých sa dotkol orgán verejnej správy bez toho, aby sa zákonnosť jeho rozhodnutia preskúmala súdom (PL. ÚS 33/95). Pokiaľ tomu tak nie je, ide o zjavne neopodstatnený podnet.

Výkon základných práv uvedených v čl. 48 ods. 2 ústavy predovšetkým predpokladá predošlé uplatnenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy tým, že sa oprávnený subjekt zákonom ustanoveným postupom domáha svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, resp. žiada o preskúmanie rozhodnutia orgánu verejnej správy a súd na základe jeho návrhu na začatie konania (žaloby) aj začne konať. Ak sa konanie ani nezačalo, nemôže ani dôjsť k porušeniu práv upravených v čl. 48 ods. 2 ústavy a takýto podnet ústavný súd považuje v súlade so svojou doterajšou rozhodovacou činnosťou za zjavne neopodstatnený (I. ÚS 20/97).

Článok 127 ústavy ustanovuje právomoc ústavného súdu, a preto sa nemôže od neho ani odvodzovať, ani s ním nemôže súvisieť porušenie základného práva fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Požiadavka na vyslovenie porušenia základného práva upraveného v čl. 127 ústavy je preto zjavne neopodstatnená.

Podľa čl. 142 ods. 1 ústavy sa súdom zveruje právomoc preskúmať zákonnosť rozhodnutí správnych orgánov (rovnocenný je pojem rozhodnutie orgánov verejnej správy), t. j. cit. ustanovenie upravuje právomoc súdov preskúmať rozhodnutia orgánov štátnej správy a aj ďalších orgánov verejnej správy (PL. ÚS 19/98). Z tohto dôvodu ho nemožno spájať s porušením základného práva fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Požiadavka na vyslovenie porušenia základného práva upraveného v čl. 142 ods. 1 ústavy je preto zjavne neopodstatnená.

Článok 144 ods. 1, ale aj čl. 141 ods. 1 ústavy zabezpečujú právo občana domáhať sa svojho práva na nezávislom súde. Ich účelom je zabezpečiť výkon súdnej moci takými štátnymi orgánmi (súdmi), ktoré nie sú podriadené svojím zložením štátnej moci (II. ÚS 71/97). Predmetom konania o podnete podľa čl. 130 ods. 3 ústavy sú najmä základné

Ľudské práva a slobody fyzických a právnických osôb uvedené v druhej hlave ústavy. Z tohto dôvodu ustanovenia čl. 144 ods. 1 (ale aj čl. 2 ods. 2) ústavy, vyjadrujúce zásady právneho štátu, resp. určujúce právny základ rozhodovacej činnosti sudcov všeobecných súdov, nemožno samostatne aplikovať (a teda ani namietat' ich porušenie) v konaní o porušení individuálneho základného práva alebo slobody fyzickej alebo právnickej osoby prostredníctvom a na základe podnetu pred ústavným súdom (I. ÚS 24/98). Absencia príčinnej súvislosti medzi namietaným čl. 144 ods. 1 ústavy a porušením základných práv navrhovateľa zakladá zjavnú neopodstatnenosť tejto časti podnetu navrhovateľa.